

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: .....

Szigeti József

Forrás: .....

Szózat

Bp.
(Hely)

1922. V/10
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Szigeti József

Idő

"1922"

Személy

Szigeti József

A művész születésének százéves fordulója

A legnagyobb magyar színészek egyikének, Szigeti József emlékének adózik a Nemzeti Színház május 11-én, mikor is a felejthetetlen művész és drámaíró születésének századik évfordulóját ünnepli a Vén bakancsos és fia, a huszár előadása keretében.

Ez alkalommal hadd szedjünk mi is csokorba néhány színes virágot annak az életéből, akire — ha az új generáció nem is — de nagyapáink most is a szeretet könnyeivel emlékeznek.

Jóska bá', mint színész, megelőzte korát, mindent jól játszott. Ha kilépett a színpadra, napsugaras derűje sugárzott a rivalda fényében. Mindig belső eszközökkel volt művésze a színjátszásnak, soha grimaszokkal vagy más, külső segítséggel, mint a festék, krepp, paróka, nem pályázott hatásokra, számára nem volt külön karzati és külön páholyközönség, csupán a lelken keresztül érte alakjait és egyéniségével, nemesveretű deklamációjával, páratlan intelligenciájával a legcsodásabb hatásokat tudta „kihozni”. Fiatal éveiben hőseket, később, kiváltképen a francia darabokban kedélyes apákat játszott. Bár lábát Magyarországból ki nem tette s Párisban soha sem járt, a francia kispolgári figurákat tökéletes párisi bonhomióval és jellegzetes stílusban tudta ábrázolni. Egyes mondasai hosszú időken valóságos szállóigékként uralkodtak. Így az „Egy millió” c. francia szalovígjáték Duplán apójában, midőn kétségbeesetten rebegte:

— Várják meg a háromórát!

Tömerdek pompás alakítása közt mint csemegét kell fölemlíteni az ő „Frici”-jét a Vén bakancsosban, melyben a hatás legmagasabb fokát érte el. Csodálatraméltó karrikatura, igazi sváb melák kölyök, ha csak az arcképét látták: az ország rengett a nevetéstől. A Vén bakancsos egyik előadásán a karzaton egy scr. ezüstpitykés lajbi-ban ékeskedő debreceni civis ült. Szigeti

mészetesen brillirozott a „Frici”-jével s lejárás után a nézőtérén hatalmas taps viharzott föl. Ám a tapsba, mint a fürgeleg, belesüvölt a derék civések elragadtatásának megnyilvánulása. kórusban zengték a színpad felé:

— Szigeti, Szigeti!! — Mikor pedig ez megjelent a kárpit előtt, unjonó dübörgött hozzá az elismerés: — *Pompás! Ez hatalmas! Pompás! Ez hatalmas!* — És követelték, hogy Szigeti ismétlje meg a jelenetet.

Legendákat meséltek végtelen gyűlöletéről az intendánsokkal szemben. Mindenkihez szeretetreméltó légysággal és bizalmaskodó szeretettel közelített az öreg ur, de az intendánsra önkéntelenül a fogait csikorgatta. Egy alkalommal a színház udvarán, a *Két Rantzau* előadása előtt, a látható legjobb hangulatban ontotta derűjét a körje se-reglett kollégákra s a „Színitanoda” ifju óriásaira. Egyszer csak hirtelen föláll és bösz léptekkel robbog föl-alá a kőkockákon, szemei fölött haragvó ráncok szántanak végig s lendületes gesztusokkal vitatkozik egy láthatatlan Valakivel. Mikor pedig megkérdik tőle, hogy hát „kivel veszekszik, Józsi bácsi?”, dühösen böki ujjával az intendánsi rezidencia ablakai felé és azt mondja:

— *Ezzel a gazemberrel...*

A „Színitanoda” — mely az ő idejében a Szikszay-ház második emeletén volt — növendékei közül kiválasztott kedvencévé avatta a mai Nemzeti Színház Cyránóját: *Pethest*. Fullajtára, afféle ordonánca volt a mesternek, többnyire vele hozatta a *parádi vizet*, vele adatta föl überziherjét, egyszóval: titkára, küldönce, kedves fia volt. Hanem egy alkalommal, midőn a növendék *Pethes* rosszul „fogott meg” valami földott” szerep-leckét, öreg Szigeti Józsefből kirobbant a szigorú professor s rádördült a szerencsétlenre:

— *Nem minden színész — színész, azért mert színész!*

Gyakorta utazgatott vendégszereplésekre a vidékre s e fajta föllépései mindig valami tréfás epizóddal zárultak le. Öccsénél, Imrénél, — aki jeles direktor volt a vidéken — a *Béldi Pál* című drámában játszotta egyszer a címszerepet. Az

utolsó fölvonásban, ahol Béldi börtönbe vetve, láncokon gyötrődve, apátikus meredtséggel várja a halálos ítéletet, egy futárnak a kegyelmi végzést kell hirül hoznia. Tüstént van lótas-futás, a hirtőlököt nem lelik sehoh, aztán kiderül, hogy — vascsoráznij ment, hiszen már négy szerepet játszott az estén az istenadta. Ám Imre direktor leleményes, nosza sebtiben leírja a kegyelmeztívő futár szerepét egy levélre és egy statisztá kezébe nyomva, bemutat a színpadra, emígyen mondván:

— Látja kend ott azt az urat? Az ott a bátyám, beviszi kend hozzá ezt a levelet, átadja kend, osztán kijön. Értette?

— „Sz, e' nem sok, Szigeti ur. — Sodrott egyet a bajuszán és beállított a levéllel, nyalka alakját meghajtván tisztességtudóan nemcs Béldi Pál előtt s e szavakkal átadta a levelet:

— *Tisztelettyét küldi Szigeti Imre igazgató ur Szigeti József urnak, ezt a levelet kotta. Jókora!*

És fenséges komolysággal kijött. Mint a bomba, robbant ki a jó veszprémiekből a hahota, Józsi bácsival forogni kezdett a világ. Feketlen dühvel ront ki Szigeti a színpalak közé, egyenesen a statisztához száguld s megfogja a kráglíját, hogy kékül-zöldül a jámbor.

— Micsoda maga?

— Én henes és mészáros vagyok, kérem átosan!

— Hát aztán ki küldte kendet a színpadra?

— Az Imre ur, — feleli!

— Mondja meg az Imre urnak, hogy ökör.

— Azt man nem tehetem, instállom, mer mi velhogy nálam veszi a kóbászt.

Végssó lehelletéig szerette Szigeti a színpadot s ő, aki klasszikus ábrázolója volt a színpadon a léhaságnak, a szeleburdiságnak, valóságos élőszobra volt a kötelességtudásnak a „civil” életben. Nem késett el soha próbától, netán előadástól vagy az iskolában megtartandó órájáról. Ma élő tanítványai mesélik, hogy az időállás tekintetében mindig Józsi bácsi érkezése volt a pontos mutató és sohasem a zseborájuk. A Svábhegy volt az ő

birodalma. Onnan kocogott le naponta Lenhossek professzorral a könnyü csézáján, mely elé két apró lovacskát fogott. Azonban élete alkonyán olyan dolog történt meg vele, ami színésznél sem azelőtt, sem utána soha és ami unikum-számba megy a festett kárpitok világában: csődbe jutott. Egyetlen szerepe volt ez, melyben rosszul játszott, helytelenül spekulált s összekuporgatott vagyonkája mihamar eluszott. Svábhegyi szőlőjét s házat csak örökösei tudták megmenteni — a dobpergéstől. Csak egyet nem mentettek meg az utókor számára: a zsenijét.